

semondóját?” Nyolcvanhárom év múltán, a mesét jelen esetben epikai műfajcsoportként értelmezve, saját „mesei tapasztalataimat” összegezve erre így válaszolhatok: Az ezerkettedik éjszaka elkövetkezett. Vége a mesének. Seherézáde ajka pihen, és az emberek hiába várják a jövő nagy mesemondóját.

Boldizsár Ildikó

FÜSTPAMAT ÉS ÁRVÁCSKAÁRNYÉK

Lázár Ervin: *Bab Berci kalandjai*

Illusztrálta Réber László

Móra, 1989. 102 oldal, 80 Ft

Recenzens, legyűrve amiattü aggodalmát, hogy komoly emberek infanülisnak tekintük, e helyütt jelenü be, hogy a fentnevezett könyvet már jó egy éve a kedvencei között tartja számon. De most meg attól tart, hogy nem neveltséges-e ezért fészengenie, amikor a szerző életművének szakértőjével (s rajongójával) – egy fogynóság megtörténtének üsztázása után – olyan értelmü közös álláspontot alakított ki, miszerint itt remek (egy) műről van szó.

Pedig e sorok frója annak idején azzal lapozta fel ezt a kötetet, bal karjára döntve a pizsamás szakértő fejét (mi? *Bab Berci és a tunkány vagy kicsoda*), az meg, apa, kicsoda?), hogy lássuk csak, nem múlja-e alul önmagát a mester a klasszikussá vált A HÉTFEJÜ TÜNDFÉR-hez (szakértő három éve a nagycsoportban Aromó nyulat alakította, figyelemkeltően), a bölcsen szép BERZSÁN ÉS DIDEKI-hez vagy a GYERFHAZA MIKKAMAKKA! címü örök érvényü példabeszédhez képest, amely, mondjuk, a kormányhatalmi lényezők (és egyéb válságstábok) figyelmébe most inkább ajánlható, mint valaha. Különbén én, monda hajdan a szakértő, értem ám, hogy mit mond Dömdödöm (aki, a gyengébbek kedvéért kell közbeszúrni, nem képes egyebet szólni, csak azt, ami a neve is), itt azt kiáltja, hogy undorfítók vagytok!

Hááát, dezsavüztött recenzens magában (mialatt hangosan olvasott), ímhol Bab Berci,

a magányos, berzsiánosan depressziós, „náthában pácolt” hős, aki – uborkaorra miatt savanyú. Az uborka is megsavanyodik, a pálinka is megecetesedik, ha Bab Berci csak ránéz („*Mit parancsolsz, savanyú gazdám?*”, oltenek kart karba a képzettársítások), nem csoda, hogy hősünk bizalmatlanul a tóba hajítja a buszordér-tünkánytól kapott szelencét. De mi-be, hogy embert próbáló kalandok során, különb-különb feladatokhoz felnöve, ilyen-olyan képességekkel megáldott, de más-más bajokkal nyüglödő barátokkal társulva meg-nemesülnek végtére mindahányan? S ez így is történt – mégsem olyanformán, ahogy recenzens kajánul üppelte, vagyis ahogy én ki-ókumlálni véltem.

Lázár Ervin fantáziája most is kimeríthetetlen, mesemondása utánozhatatlanul bájos, mint rendesen; ezúttal sem fekete-fehérre teremtett alakjai varázslatosak – vonásaik, motívációik mégis olyan árnyaltak és ismerősek, gondoljaik pedig oly életszerűek, akár a magunkéi. S innen majd számtalan meglepetés, lényegre tapintó felismerés – s végső soron: megejtő szeretetülözölő fakad.

Nuuzsi Kuuzsi folyton jajgat, mert amit varázsol, azon nyomban el is tűnik (tessék csak belegondolni!); Rév Zoli pedig, ha megüt valakit, az neki magának fáj és viszont, ami nagy baj, mert „*az ember leginkább a barátainval és a szeretteivel verekszik*”. Nem beszélve Lapázi Lopez ellentolvajnagyról, akinek a besurranós-betöréses ajándékozás a specialitása, de rajtaveszt: utolsó kedvezményezettje tömlőcbe vetteti. A bemutatkozó újabb és újabb hősök történetét egy-egy (fergeteges ironiával, ezért vidtőán megírt) szomorü végü, (ál)pesszimista mese mondja el, ilyesfajta tanulságokkal: „*Megmondtam, hogy az emberekkel nem lehet büntetlenül jól lenni.*”

Itt mindjárt meg kell jegyezzem, hogy szakértőmet nem lehetett átejenü, mert áltá-tott a szitán. Részint szomorkásan kuncogva ismert rá mindannyiunkra, akik csak a mások kivetnivaló tulajdonságait vagyunk képesek gyógyfittatni, teszem azt, Rimapénteki Rimai Péntekh, „*a nagy kevercölő-kavarcoló*” írjaival, de a magunkéit soha; tudta, hogy a mi vilá-gunk is kész poroszlókkal megövíni magát a Bab Bercihez hasonlatos jötevődötöl; s látta, mit ér az olyan gondoskodás, mint Lembozó Lengubozóé, aki – családások megelőzése vé-

gett – egyszerűen elzárja a Fiút mindenki elől. Az én szakértőm ugyanakkor tudatában volt annak, hogy nem ez az utolsó szó (megjön majd a jobbik ész, lesz miért latba vetni kinek-kinek az átkosan áldásos készségeit), s noha nem olvasott még Csehovot, mégis biztos volt benne, hogy ha valaki, mint Pálinkós Gyurka, mellékes és titkos költő léteire repülőgépet is tud építeni, olyat, ami ideröpíthető – hát akkor az a masina az utolsó felvonásra, éppen amikor a legnagyobb szükség lesz rá, meg is fog érkezni. A családottak bizakodni fognak, a dutyiba vetettek szabadon szárnyalni, a sf-rók-rívók pedig (bánatukat és együtt-érzésüket egyébként tüneményesen tömör egyszerűséggel rajzolja meg az 57. oldalon Réber László, akinek e könyvvel kapcsolatos érdemeire méltatlan dolog zárójelben hívti fel a figyelmet) – íx, hogy kacagnak majd.

Világos volt tehát, hogy a *könyvek* lesz egészmese-íve, még ha minden folytatás magában is megáll, sőt, ha egyik-másik nem tapad is szorosan a vezérsávjához. (Ilyen Bab Berci költői en lejegyzett, felejtetheten esete a kóvel, „aki” virág akar lenni, majd mégis hervadni és elporladni vágyik – vagy a környezetvédő tézismese a motorizált Brwrw úrról, erről a telhetetlenül bírni és fogyasztani vágyó rémségről.) Hiszen a figurák a színrelépéstől a távozásig változnak, az érmeknek utóbb mutatkoznak meg a túlfelci. A patikusnak számos családóson kell túltennie magát, amíg majd eltekint a sikertelen csodanektár-változatoktól (amelyeket rendre megkóstol, de egyik sem eredményez olyan hatást, hogy Bab Bercit ne akarná úgy kivágni a lakásából, mint a sicc), hogy amikor hívti fogják, útra keljen. A pót-apaságra úszta szívvel vállalkozó kiérdemesült bohócnak pedig a felvértezeten Fiúra váró veszedelem és szenvedélyes szerelem végül egyszerre kell hogy megmutassa az addig követett nevelési elvek csacskaságát. A félig-meddig tolvajok, iszogató klosárok, tócsába taposók, illemszegők és öklüknek parancsolni ritkán tudók ugyanúgy reálisan kültelki, mint ahogy elvarázsoltan mesebeli figuráinak szeretetreméltóságát is a könyv egészen át képes csak a szerző a végső felragyogtatásig emelni. A sőhős, Bab Berci pedig hosszas kedélyhul-lámzások és rossz tapasztalatok után jut el addig, hogy agyafúrtsággal kombinált, szeretni

való szelldítőkészséggel szálljon szembe a hiú gonoszsággal.

A fantasztikus sodrású utolsó mesében ugyanis efféle feladatok várnak rá. Ki kell szabadítani börtönéből Lapázi Lopezt, s meg kell keresnie a („na, hála útennek!”) megszőkötött Fiút, aki ráadásul éppen akkor esik szerelembe a sugárzó szépségű Bedebunk Sáriával, amikor minden nőszemély eszeveszetten *núttkozik*, hiszen – ahogy kidoboltatott – fejevesztés terhe mellett kell valamennyinek ocsmányabbnak lennie Utolsó Szaurellánál, a világcsőf királynőnél. Sáriára tehát a pallos vár – megmenekülésének csodálatos története s a hősök tetteinek sora azonban itt most maradjon homályban.

Azon spekulálok, hogy tényleg így lehet: vagy olyan varázslók vagyunk, akik „az emberiség érdekében éjt nappallá tve” ügyködünk, csak éppen a karnyújtásnyira lévőket (meg magunkat) nehéz megváltanunk – vagy pedig olyan csőlátásosak, hogy nem látunk tovább a saját savanyú uborkánkknál. Esedeg mindkét-félék egyszerre. Aztán a másik rejtdzőkődő, titkos költő jut az eszembe – aki maga volna a szerző. S ahogy az emlékezetes szeket teremtő asszonynak egy-egy étele, süteménye vagy csókja – neki a bánata felejtetheten. Berzsián költő „*vzzelteli-szarvasnyom szomorúságát*” most szeméremből legalább fél tucat mesefigura lelkébe rejti. Olyan pálinkabutykosos, padló-ra hamuzó, durva alakokba, mint a bánatvetékedőt hirdető Rév Zoli például, aki Bab Berci világnagy szomorúságára ilyen érzéketlenül legyinti: „*Minden ilyen világlegnagyobból előbb-utóbb kiderül, hogy piti kis vacak. A te bánatod is egy kődöcske csak, egy füstpamal, egy árvácskaárnyék.*” Még jó, hogy – noha költőkről és hősök-ről van szó – utóbb tényleg csak kikászálódnak a szomorúságból, s a szeretetről szóló történetek szelleme éppúgy jókedvre derít majd, mint megunhatatlan szövegük.

S móg ilyenformán morfondírozok, szakértőm éppen azt pletykálja kortársnőjének, hogy képzeld, apáék egyik este a Bab Bercit olvasták fel egymásnak, és így dülöngéltek a röhögéstől!

Závada Pál